

EL MÓN DE LES EXPRESSIONS TEMPORALS (II):
UNA APROXIMACIÓ A LA HISTÒRIA
DE L'EXPRESSIÓ DE LA DATA.
SEGONA PART

per Josep M. MESTRES I SERRA

Corrector-redactor del Parlament de Catalunya

Sumari *

I. GENERALITATS 1. Presentació 1.1. Justificació 1.2. Agraïments 1.3. Abreviacions emprades en aquest article (I) 2. Bibliografia general de la sèrie 2.1. Relació d'entrades consultades en el buidatge dels reculls lexicogràfics 2.2. Dictionaris i vocabularis 2.3. Gramàtiques i altres treballs sobre normativa II. L'EXPRESSIÓ DE LA DATA SENCERA 1. L'expressió de la data en llatí 2. L'expressió de la data sencera en català 2.1. Preposició i/o article davant el dia 2.2. Preposició, amb article o sense, davant el mes 2.3. Preposicions, amb article o sense, davant l'any 3. Propostes de recerca (I) 4. Bibliografia específica de la primera part	III. L'EXPRESSIÓ INCOMPLETA DE LA DATA 1. Introducció 1.1. A tall de represa 1.2. Abreviacions emprades en aquest article (II) 2. L'expressió incompleta de la data en llatí 3. L'expressió concreta d'un mes, amb l'any o sense, en català 3.1. Preposició i/o article davant el mes 3.2. Preposició, amb article o sense, davant l'any 4. L'expressió genèrica d'un mes en català 5. L'expressió de l'any tot sol en català 5.1. Referida a un any 5.2. Referida a més d'un any 6. Propostes de recerca (II) 7. Bibliografia específica d'aquest article (II) IV. CONCLUSIONS

* Publiquem el *Sumari* complet de la primera i segona part d'aquest treball. Per a «El món de les expressions temporals (I)», vegeu REVISTA DE LLENGUA I DRET, núm. 9, pàgs. 21-49.

1. *Introducció*

1.1. A tall de represa

En aquesta segona part de l'article dedicat a les expressions de la data, ens correspon d'estudiar les construccions incompletes que podem formar amb els tres elements que les componen: el dia, el mes i l'any.

D'antuvi, però, faig avinent que les expressions formades per la combinació del dia amb el mes i pel dia tot sol ja han estat estudiades en els apartats II.2.1 i II.2.2,²² puix que es tracta del mateix tipus de construcció. Així, doncs, analitzaré només les construccions formades pel mes i l'any, i les formades per l'any tot sol.

Cal advertir, però, que si en el cas de la data sencera en alguns casos he trobat poca informació, en les construccions de què ara tractaré, sovint la informació documentada ha estat quasi nulla o nulla del tot.

Per aquesta raó, he considerat pertinent de posar els exemples per ordre cronològic, sense diferenciar els gramàtics dels altres autors.²³ He omès expressament en l'exemplificació els casos adduïts per Joan Coromines i Antoni Rovira i Virgili en la seva polèmica sobre les expressions de data (Alamany, 1984, 83-110) i les adduïdes per Joan Solà dins *Actes del Sisè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* (1983, 181-194). Si en algun cas coincideixen és perquè jo també les he trobades en el buidatge de la bibliografia.

Per redactar aquesta segona part de l'article sobre la història de la data, a més de tota la bibliografia referenciada en la primera part de l'article (cf. I.2.2, I.2.3 i II.4), he consultat una vintena d'obres més —incloses a l'epígraf III.7— a fi de poder ser més exhaustiu en el repertori de fórmules i exemples.

22. Vegeu «El món de les expressions temporals (I): una aproximació a la història de l'expressió de la data. Primera part», dins *Revista de Llengua i Dret*, núm. 9, juny del 1987. Pel que fa a la proposta de recerca núm. 3 (vegeu II.3), haig de fer avinent el que diu Bofarull (1864, 71) —que m'havia passat per alt en el moment de redactar aquell article—: «Para las fechas se usa de los cardinales, v.g. *set de maig*; *á deu de juliol*; *als vint de juny*

«El cardinal *bu*, se emplea cuando lleva la frase preposición y no artículo, v.g. *á bu de setembre*; de lo contrario debe usarse el ordinal, v.g. *al primer de febrer*; *lo primer d'agost.*»

23. Els casos corresponents a exemples fornits per gramàtics i lexicògrafs són transcrits en cursiva, llevat dels refranys inclosos en reculls específics.

1.2. Abreviacions emprades en aquest article (II)

ANY	Un any: 1932, 1987...; o bé un decenni: 60, 80...; o bé un període Un any: 1932, 1987...; o bé un decenni: 60, 80...; o bé un període el precedeix està en plural.
DIA	Un dia del mes: 3, 5, 30...
DCVB	<i>Diccionari català-valencià-balear</i>
DGLC	<i>Diccionari general de la llengua catalana</i>
GEC	<i>Gran Enciclopèdia Catalana</i>
MES	Un mes: gener, febrer...

2. L'expressió incompleta de la data en llatí

La manera d'escriure les dates o, millor, de datar fets i escrits en llatí, crec que ja ha estat explicitada a bastament en l'epígraf II.1.

L'expressió incompleta de la data en aquesta llengua no s'allunya gens de les pautes comentades en la primera part d'aquest article. Resumint, i aplicant-ho als casos que ara ens ocupen, haig de recordar que les expressions que assenyalen un moment concret han d'estar en cas ablatiu. Així, tindrem, per exemple:

- [49] a. *Junis anno L;*
b. *anno XXX ab Urbe condite.*

Recordem també (vegeu l'epígraf II.2) que aquestes construccions llatines s'havien de traduir al català, per força, mitjançant sintagmes preposicionals. En els exemples [49] tindríem, doncs:²⁴

- [50] a. *en el mes de juny de l'any 50;*
b. *anno XXX ab Urbe condita.*

3. L'expressió concreta d'un mes, amb l'any o sense, en català

Les construccions catalanes formades mitjançant la unió del mes i l'any han presentat antany i presenten actualment força vacil·lacions, tal com podem veure en els apartats que segueixen.

Distingeixo els usos antics dels usos actuals²⁵ en aquest epígraf, i des-

24. Evidentment, trio una de les possibles versions que en podríem fer en cada cas.

25. Poso el límit precís entre els usos antics i els usos moderns en la data de la primera edició del DGLC (1932), llevat de les obres de Pompeu Fabra, les quals són considerades sempre com a actuals.

trio en dos epígrafs més les construccions que fan referència a un mes concret (vegeu III.3) de les que només fan una referència genèrica a un mes de l'any en què s'acostuma a esdevenir un fet (vegeu III.4). Aquesta segona divisió, com veurem més endavant, ho ha estat més per voluntat d'alguns gramàtics i correctors, que no per una evolució espontània de la llengua. De fet, en aquests moments hi ha unes quantes veus que denuncien (ja fa temps que ho fan) el que podríem considerar com a hiperpurismes.

3.1. Preposició i/o article davant el mes

Les construccions formades pel mes i l'any, o pel mes tot sol amb valor concret, que he trobat en el buidatge que he fet, es presenten, si atenem a la preposició i/o l'article que precedeixen el mes, sota vuit fórmules bàsiques diferents:

- [51] a. *a* MES *;²⁶
 b. *al* [*mes de*] MES *;
 c. *en* MES *;
 d. *en el* [*mes de*] MES *;
 e. *per* MES *;
 f. *pel* [*mes de*] MES *;
 g. *el* [*mes de*] MES *;
 h. [*mes de*] MES *.

El fet que l'expressió del mes (concret) porti al darrere l'any, o no el porti, és irrellevant per a aquest estudi.

En els subapartats que segueixen dono la informació que he pogut aplegar de cadascuna de les construccions [51]. En primer lloc, poso la fórmula general de l'expressió i en dono uns quants exemples, i tot seguit exposo l'opinió dels teòrics que se n'han ocupat (si és que cap ho ha fet).

a) El mes precedit de la preposició *a*

Fórmula general:

- [52] *a* MES *.²⁶

No n'he trobat cap exemple, ni antic ni modern, amb valor concret. Tanmateix, el fet d'haver trobat expressions com aquesta amb valor ge-

26. L'asterisc equival a totes les combinacions amb l'any assenyalades a l'epígraf III.3.2 (fórmules [69]).

nèric (cf. III.4.a), em fa pensar que realment es deuen haver donat en algun moment.

b) El mes precedit de la contracció *al*

Fórmula general:

[53] *al* [*mes de*] MES *.²⁶

Exemples antics:²⁷

- [54] a. «e açò fo al mes de juny, en l'any 1284» (Desclot, 237);
b. «e hauré a tornar al setembre onsevulla que sia lo papa» (*Epistolari del Renaixement*, vol. I, 1977, 29);
c. «En lo any 1503, al mes de Setembre entrà lo Rey» (Bosch, 1628, 61).

Exemples moderns:

- [55] a. «Era l'any 1917 que moria —a l'agost d'aquell any— Prat de la Riba» (*Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 29.12.1933, 3);
b. «Al mes de 'julio' anirem a estiuejar» (Valor, 1979, 169).
c. «Havent tret tan bones notes, al juny es presentarà al premi» (Valor, 1983, 28);
d. «des del seu inici al mes d'octubre del 1981 fins al juny del 1982» (*Avui*, 10.8.1983, 19);
e. «Quan, al mes de setembre de 1982, a punt de finalitzar el debat parlamentari» (*El Món*, 12.8.1983, 7).

Sembla que, com en el cas de l'any (cf. III.5.1.a), aquesta seria l'expressió que hauria preponderat si el català hagués pogut evolucionar normalment.

Segons Joan Solà (1983, 182), hi ha «un vici que avui es troba escampat de manera alarmant pels papers impresos de tot el domini lingüístic. El vici consisteix a suprimir qualsevol preposició de les expressions temporals».

Aquest mateix autor, en un recull d'articles publicat l'any 1984, ens explica per què, en opinió seva, es donen aquest «vici» i d'altres: «És natural. Una llengua deixada de la mà de Déu i perseguida de la dels homes durant tants segles, sotmesa, d'escreix, a la fortíssima pressió de llengües veï-

27. En general, poso només un exemple de cada autor; però, si en total n'hi ha menys de sis, vol dir que dono tots els que he trobat.

nes o de llunyanes [...], ha d'estar contínuament a l'aguait, perquè a cada pas ensopega amb dubtes nous, amb inesperades temptacions de sol·lecismes, amb vicis més o menys passatgers i més o menys disfressats d'esnobismes.

»En voleu exemples? Són vicis no gaire antics que encara podem foragitar els dos següents: [...]; l'estalvi de preposició en certes expressions temporals ("Les eleccions generals celebrades *l'octubre*"), en lloc de "*per o a l'octubre*"» (Solà, 1984, 94).

Mila Segarra reconeix (1984, 18): «Ignorem quina és la preposició que ha de precedir els temporals que es refereixen als mesos de l'any —sembla que per Fabra (1918: epígraf 128, II) hi era possible la preposició *per* (*Pel maig cada dia un raig*), la qual cosa no vol dir que *a* no entri en aquest context (*A l'agost a les set ja és fosc*)—». I, en nota al peu de la mateixa pàgina, afirma: «Sembla que la diferència entre els temporals precedits de la preposició *per* i aquells que són introduïts per la preposició *a* és merament aspectual: així com els primers indiquen duració en el temps, els segons, en canvi, no ho fan. A partir d'exemples com el que he donat de temporals precedits per la preposició *per*, alguns gramàtics (Jané, 1968, 196)²⁸ han deduït que els temporals que es refereixen als mesos i a determinades èpoques de l'any s'introdueixen exclusivament amb aquesta preposició, tinguin o no tinguin valor duratiu, a diferència d'aquells que assenyalen les parts del dia, que han d'anar introduïts per la preposició *a*.»

Però Segarra afegeix (1984, 19): «En un primer moment havia pensat que una possible solució d'aquest desgavell fóra acceptar les indicacions de Fabra pel que fa a l'absència de preposició (*el 1894; l'any 1894; vindré dissabte*), amb una lleu modificació que afectaria les frases temporals [...], i també les acceptaríem pel que fa a la presència de *a* en els temporals que es refereixen a parts del dia (*al matí, a la tarda*), afegint-hi tots els altres SNs genèrics susceptibles de formar part d'un temporal (*a la primavera, a l'hivern, al març...*). Els que no ho són (*dia, mes, setmana...*) i aquells que, per la presència d'un modificador, deixen de ser-ho, anirien sense preposició (*el dia 10 de juny, la nit del 10 de juny, el maig del 68...*).²⁹ Ara bé, la solució definitiva haurà de comptar amb l'aquiescència dels diferents parlars catalans. La informació que aporten els parlars occidentals sobre l'ús preposicional contradiu, en certa manera, la hipòtesi que he formulat anteriorment.»

28. Jané, Albert: *Gramàtica catalana*. Barcelona (Salvat), 1968. Malauradament, no ha estat possible consultar directament aquesta gramàtica.

29. En nota a peu de pàgina, diu: «La hipòtesi segons la qual els SNs genèrics van precedits de la preposició *a* i els no-genèrics cal construir-los sense preposició ha estat formulada per Cabré i Munné (1980: 74)». Malauradament, tampoc no ha estat possible consultar aquesta obra.

Hi estic d'acord si és que Segarra entén per «SNs genèrics» els que fan referència a fets que s'esdevenen cada any per la mateixa època (vegeu III.6).

c) El mes precedit de la preposició *en*

Fórmula general:

[56] *en* MES *.²⁶

Exemples antics:

- [57] a. «jo en desembre de 1835» (Estorch, 1857, 304);
b. «en recórt de la Gran Exposició Regional selebrá (...) en juliol del añ 1883» —text del 1885— (Martí i Moran, 1986, 392);
c. «Havian entrat en Octubre» (Bosc de la Trinxeria, 1887, 46);
d. «En Setembre de 1238 començà lo setge» (Font i Sagué, 1907, 73);
e. «En Juny de 1809 se trobavan devant Girona 30.000 francesos» (Font i Sagué, 1907, 162).

Exemples moderns:

- [58] a. «nat a la ciutat de València en agost de 1240» (Sanchis Guarnier, 1980, 136);³⁰
b. «la publicació de les quals, en gener de 1913, l'havia sorprès» (Pérez, 1982, 42, nota).

Coromines la va condemnar el 1946, en la famosa polèmica que va mantenir amb Rovira i Virgili: «Si diem "això va passar el 1940" també diem "va passar l'agost" o "per l'agost" i no pas "en agost"» (Alamany, 1984, 92).

Joan Solà (1983, 189-190), amb una perspectiva diferent, es planteja: «Hi ha encara variants dialectals, que probablement no són massa importants i que caldria poder distingir de les expressions d'influència externa.» I es qüestiona, concretament, si ho és la construcció que ara estudiem.

Aquesta expressió és força viva al País Valencià, juntament amb l'expressió de l'any tot sol precedit de la mateixa preposició. És lògic pensar que l'una reforça l'altra, com passa amb l'article tot sol davant l'any i davant

30. En la bibliografia general de la sèrie (cf. I.2.3) cal esmenar l'any de la primera edició d'aquesta obra: es tracta del 1933, i no del 1983.

el mes en el català central (vegeu III.5.1.d i III.3.1.g). Cal tenir en compte també la pressió de l'espanyol, especialment intensa en aquell país, el qual idioma fa servir exclusivament *en ANY* i *en MES*.

d) El mes precedit del grup *en el*

Fórmula general:

[59] *en el [mes de] MES **.²⁶

Exemples antics:

- [60] a. «e fon en lo mes de juliol en l'any 1280» (Desclot, 147);
b. «sian tornats en València [...], en lo mes d'abril» (Muntaner, 14);
c. «per una malaltia que n'hac lo dit pubill, en lo mes d'octubre prop passat [1437], quinze sous» (*Epistolari del segle XV*, 1926, 104);
d. «avisant-vos com en lo mes proppassat [...] me donà una lletra vostra» (*Epistolari del Renaixement*, 1977, vol. I, 111);
e. «particularment en lo any 1598, en lo mes de Maig» (Bosch, 1628, 62);
f. «Aquest, en lo mes de juliol del corrent any [1640], era anat a la vila de Madrid» (*Les Corts Generals*, 1976, 154);
g. «fo publicada en lo mes de maig de l'any [...]» —còpia d'un text del s. xvii— (Alòs-Moner, 1932, 172);
h. «fer reducció de ditas monedas en lo mes de abril any 1653» —text del 1684— (Martí i Moran, 1986, 235);
i. «fins [i tot] en lo mes de desembre» (Robert, 6.8.1865, xii);
j. «Vers l'any mil, en lo mes de Janer» (Bosch de la Trinxeria, 1887, 358);
k. «que com en lo any propassat de M.CCCC.LXXVIII ço es en lo mes de abril» (*Dietari*, vol. III, 1894, 135).

Exemples moderns: no n'he trobat cap.

Aquesta és, sens dubte, la construcció més emprada pels medievals, en consonància amb l'expressió de l'any precedida del grup *en el* (vegeu II.2.3 i III.5.2.c).

e) El mes precedit de la preposició *per*

Fórmula general:

[61] *per* MES *.²⁶

Exemples antics:

[62] «Per Septembre, los dos jovers tornaren» (Pin, 1887, 35).

Exemples moderns: no n'he trobat cap.
No he trobat cap autor que en parli.

f) El mes precedit de la contracció *pel*

Fórmula general:

[63] *pel* [*mes de*] MES *.²⁶

Exemples antics:

[64] «'s casarian pel Agost» (Pons, 1893, 129).

Exemples moderns:

- [65] a. «*Es van prometre pel setembre i es casaran pel maig*» (DGLC, sota *prometre*);
b. «*pel maig 1961*» (Dalmau, 1962, 55);
c. «*expression de la date: [...] pel: en janvier: pel gener, per l'agost: en août*» (Creixell, 1974, sota *en*);³¹
d. «*Per l'abril de 1931*» (GEC, vol. 8, sota *Gibanel, Agustí*);
e. «*entraren en vigor per l'octubre del 1979*» (GEC, vol. 16, sota *Panamà*);
f. «*pel gener va formar...*» (*Avui*, 9.8.1983, 19).

Pel que fa als teòrics, vegeu el que diuen Solà a l'epígraf III.3.1.b i Coromines a l'epígraf III.3.1.c.

31. Aquest exemple és, si més no, dubtós. No és clar si el lexicògraf fa referència a un mes en concret o bé si es refereix genèricament a aquest mes.

g) El mes precedit de l'article *el*

Fórmula general:

[66] *el [mes de] MES **.²⁶

Exemples antics: no n'he trobat cap en les obres buidades.³²

Exemples moderns:

- [67] a. «*Les eleccions a diputats seran el mes de maig*» (DGLC, sota *elecció*);
b. «El febrer de 1920 hi ha quatre dies seguits sense *conversa*» (Fabra, 1954, 5 —nota a peu de pàgina de la Nota editorial—);
c. «tingué lloc el març de 1560» (GEC, vol. 1, sota *Amboise, conjuració d'*);
d. «*El mes de juliol anirem a estiuejar*» (Valor, 1979, 70);
e. «El febrer de 1983 [...] el govern decretà l'expropiació de les 231 empreses» (GEC, vol. 16, sota *Rumasa*);
f. «no he treballat ni el juny ni el juliol» (*Avui*, 7.8.1983, 20).

Pel que fa als teòrics, vegeu el que diuen Solà a l'epígraf III.3.1.b i Coromines a l'epígraf III.3.1.c.

h) El mes sense preposició ni article al davant

Fórmula general:

[68] *[mes de] MES **.²⁶

No he trobat cap exemple, però no descarto la possibilitat que s'hagi donat com a forma simplificada de les fórmules [51.a-g] damunt dites (vegeu III.4.h).

32. Tanmateix, en els exemples de reforç (vegeu la nota 8 a la primera part d'aquest article: *Revista de Llengua i Dret*, núm. 9, juny del 1987) n'he trobat un, datat el 1414.

3.2. Preposició, amb article o sense, davant l'any

Fórmules:

- [69] a. * *en el any* ANY;³³
- b. * *de* ANY;
- c. * *de* [*l'any*] ANY;
          [*-l*]³⁴
- d. * [*any*] ANY.

a) L'any precedit del grup *en el*

Fórmula general:

- [70] * *en el any* ANY.³³

Exemples antics:

- [71] a. «e fon en lo mes de juliol en l'any 1280» (Desclot, 147);
- b. «Escrita en Tortosa, a cinc d'agost, de ma pròpia mà, en l'any mil quatre cents vint» (*Epistolari del segle XV*, 1926, 47).

Exemples moderns: no n'he trobat cap.
No he trobat cap autor que en parli.

b) L'any precedit de la preposició *de*

Fórmula general:

- [72] * *de* ANY.³³

Exemples antics:

- [73] a. «jo en desembre de 1835» (Estorch, 1857, 304);
- b. «En Setembre de 1238 començà lo setge» (Font i Sagué, 1907, 73).

33. L'asterisc equival a totes les combinacions amb el mes assenyalades a l'epígraf III.3.1 (fórmules [51]).

34. El guionet indica que la *el* ha d'anar unida a la preposició *de*. Pel que fa a l'ús d'aquest article davant l'any, vegeu també l'epígraf II.2.3.

Exemples moderns:

- [74] a. «El febrer de 1920 hi ha quatre dies seguits sense *con-versa*» (Fabra, 1954, 5 —nota a peu de pàgina de la nota editorial—);
b. «el mes de febrer de 1966 [...] reproduïem aquest fragment» (Artells, 1969, vol. I, 88);
c. «nat [...] en agost de 1240» (Sanchis Guarner, 1980, 136);
d. «en gener de 1913» (Pérez, 1982, 42, nota).

Diu Coromines (Alamany, 1984, 99): «La construcció freqüent del tipus “11 d'octubre 1459” ens indica la raó profunda d'aquesta absència d'article: 1459 figura com un veritable numeral que és, i pot estar isolat o unit al context per una preposició, però no pot dur article precisament perquè no és un substantiu, sinó un nombre, i els numerals no duen article de cap mena quan funcionen com a tals.»

Rovira i Virgili, amb arguments molt subjectius, afirma: «Més m'estimo, dins el text d'un escrit, posar “el 20 d'agost del 1940” que “el 20 d'agost de 1940”, “per l'agost del 1940” que “per l'agost de 1940”, “abans del 1940” que “abans de 1940”. Ho troob més escaient, de millor dring, i més natural i tot. La fórmula sense l'article davant l'any, té una mica de fredor notarial i burocràtica» (Alamany, 1984, 93).

Badia i Duarte afirmen: «L'ús de la contracció “del” davant de l'any no serà mai considerat necessari, ni tan sols preferible al de la preposició simple “de” directament davant l'any (p. e.: *el 23 de gener de 1978*)» (Badia i Duarte, 1979, 54).

c) L'any precedit de la contracció *del*

Fórmula general:

[75] * *de* [*l'any*]_{ANY},³³
[- *l*]³⁴

Exemples antics:

- [76] a. «fo publicada en lo mes de maig de l'any [...]» —còpia d'un text del s. xvii— (Alòs-Moner, 1932, 172);
b. «en recòrt de la Gran Expositió Regional selebrá [...] en juliol del añ 1883» —text del 1885— (Martí i Moran, 1986, 392).

Xicago, 21 d'octubre de 1946.
Senyor Joan Sales. Coyoacan.

Benvolgut senyor i amic: Ja fa uns quants mesos que va arribar a les meves mans —per l'abril d'aquest any— la crítica que vostè va publicar en els QUADERNS DE L'EXILI sobre la Miscel·lània Fabra. Des d'aleshores he tingut moltes ganes d'escriure-li per donar-li'n les gràcies, però el meu trasllat de Nova York aci, el començament de l'ensenyament en aquesta Universitat i un viatge al Canadà que he hagut de fer per normalitzar la meua situació legal en aquest país, m'han privat fins ara de fer-ho. El meu article era certament molt amable, però la Miscel·lània ha tingut tan bona premsa que això no hauria bastat per a cridar-me tant l'atenció si no fos per la comprensió que traspuava tot ell per a jutjar dignament aquesta obra, de naturalesa força especialitzada. Moltíssimes gràcies, doncs! Jo també penso que quan un treballa per coses de la pàtria no ho fa perquè li sigui agraït, però tanmateix si en fer-ho recull aplaudiments aquests li són infinitament més grats i encoratjadors que quan malda per altres coses.

I ja que se me'n presenta l'ocasió no vull deixar-la passar sense felicitar-lo per la bella reixida dels QUADERNS DE L'EXILI; vostè i els seus col·laboradors mereixen la simpatia dels catalans tots per la digna presentació material i el llenguatge correcte, tan poc difós en el nostre temps, però sobretot per les coses que diuen. Sempre he combregat en la mateixa fe que els inspira: Catalunya primer que tot, la República no és més que una forma el valor de la qual depèn del contingut que se li doni; avui és bo i demà pot ésser dolent (tanmateix ja no dicia que a les expressions feixista i antifeixista són ben passades de moda); el feixisme encara cueja i pot tornar a tenir bona salut...) Per Catalunya no s'ha de recular davant de res, ni davant del recurs a les armes, per això la bona salut de la pàtria demana que tingui filla amb virtuts militars, mentre tinguin ben present la llei inexorable que en fa una aventura folla per a les nacions febles que no s'hi veuen absolutament acorralades. Especialment m'agrada la insistència amb què els QUADERNS DE L'EXILI recalquen la necessitat de pensar sempre en la nostra pàtria en termes globals i posant el País Valencià i les Balears tant en primer terme com el Principat; un dels pocs avantatges que ha dut la guerra civil sembla ésser la divulgació d'aquesta actitud, però jo que sóc dels pocs que la van adoptar des de molt abans de la

República, noto amb goig que la seva revista s'hi até amb un to de convicció molt diferent del d'un que repeteix una consigna posada de moda.

I ja que tots dos ens preocupem per la correcció de la llengua literària, deixi'm comunicar-li una observació concreta. Fa uns quinze anys i més que es va cridar l'atenció sobre la incorrecció de la fórmula «tal cosa es va fer en 1940» (per exemple), que cal substituir per «es va fer l'any 1940» o «el 1940», amb article. D'aci alguns correctors gramaticals van deduir erradament que en les dates els anys han de dur sempre article i que no es pot dir «l'hivern de 1940» o «20 d'agost de 1940», per ex., sinó «del 1940», i el costum d'escriure d'aquesta darrera manera (o, més ben dit, de corregir les proves de manera que la gent escrigui així, perquè això és una mania de corrector gramatical) s'ha estès de tal manera que perillen de deixar que aquesta innovació artificial es consolidi. Ben entès que sempre s'ha dit «l'hivern del 40», manera abreviada de dir «l'hivern de l'any 40», i per això hi ha d'haver article. Però no hi ha cap raó per a canviar el costum tradicional de no usar l'article amb l'any complet quan va precedit del nom d'un mes o una estació o en general quan duu una preposició davant. Fer-ho d'una altra manera ens conduirà, si som conseqüents; a escriure «el 20 de l'agost del 1940», p. ex., cosa que és ridícula; car si diem «això va passar el 1940» també diem «va passar l'agost» o «per l'agost» i no pas «en agost». No hi ha, doncs, cap raó en aquest cas per a violentar l'ús tradicional. Així m'ho havia dit moltes vegades Mestre Fabra abans de 1939, i no dubto que continua pensant igual. Es de doïdre que no hagi trobat ocasió d'escriure-ho públicament, però el cas és que així ho practica en la seva correspondència: tinc a la vista una carta seva on parla d'una del «30 d'agost de 1944».

Des del juny tinc una càtedra en el Departament de Llengües Romàniques d'aquesta Universitat; hi ensenyo filologia romànica, francesa i castellana, i el trimestre vinent hi hauré així mateix un curs de llengua catalana, que estaré molt orgullós de donar. Com que tindrè el mateix caràcter oficial i iguals prerrogatives que els altres cursos, m'agradaria que es divulgés el fet, que demostra com continua interessant a l'estranger l'estudi de la nostra llengua. A desgrat de la bona posició que m'he guanyat en aquest país, estic decidit a tornar a la nostra terra de seguida que es pugui, car si no és en períodes molt anormals i curts no hi ha altre catalanisme eficaç que el que es faci allà.

El saluda cordialment el seu afectíssim amic,

JOAN COROMINES

Reproducció facsímil de la carta de Joan Coromines, publicada el mes d'octubre del 1946 a la revista «Quaderns de l'Exili», que fou motiu de la famosa polèmica entre aquest autor i Antoni Rovira i Virgili sobre les expressions de data.

Exemples moderns:

- [77] a. «per l'octubre del 1979» (GEC, vol. 16, sota *Panamà*);
b. «des del seu inici al mes d'octubre del 1981 fins al juny del 1982» (*Avui*, 10.8.1983, 10);
c. «fou ferit greument el mes de juny del 1937» (*Avui*, 11.8.1983, 11).

Joan Coromines va encetar involuntàriament el 1946 la famosa polèmica amb Antoni Rovira i Virgili afirmant: «Fa uns quinze anys i més que es va cridar l'atenció sobre la incorrecció de la fórmula "tal cosa es va fer en 1940" (per exemple), que cal substituir per "es va fer l'any 1940" o "el 1940", amb article.³⁵ D'ací alguns correctors gramaticals van deduir erradament que en les dates els anys han de dur sempre article i que no es pot dir "l'hivern de 1940" o "20 d'agost de 1940", per ex., sinó "del 1940", i el costum d'escriure d'aquesta darrera manera (o, més ben dit, de corregir les proves de manera que la gent escrigui així, perquè això és una mania de corrector gramatical) s'ha estès de tal manera que perillem de deixar que aquesta innovació artificial es consolidi. [...] Però no hi ha cap raó per a canviar el costum tradicional de no usar l'article amb l'any complet quan va precedit del nom d'un mes o una estació o en general quan duu una preposició davant. Fer-ho d'una altra manera ens conduirà, si som conseqüents, a escriure "el 20 de l'agost del 1940", per ex., cosa que és ridícula; car si diem "això va passar el 1940" també diem "va passar l'agost" o "per l'agost" i no pas "en agost". No hi ha, doncs, cap raó en aquest cas per a violentar l'ús tradicional. Així m'ho havia dit moltes vegades Mestre Fabra abans de 1939, i no dubto que continua pensant igual. És de doldre que no hagi trobat ocasió d'escriure-ho públicament, però el cas és que així ho practica en la seva correspondència: tinc a la vista una carta seva on parla d'una del "30 d'agost de 1944"» (Alamany, 1984, 91-92).

Rovira i Virgili, el 1947, li contestà: «No considero prou encertada la seva tesi. [...] Ben cert: la fórmula "el 20 d'agost de 1940" no és incorrecta. [...] Però jo no trobaria just que es titllés d'incorrecta la fórmula "el 20 d'agost del 1940". Al meu entendre, totes dues fórmules són acceptables, i en cap de les dues no sé veure allò que se'n diu una incorrecció. Em sembla que cadascú pot emprar la que més li plagui, o fer ús de totes dues i d'altres encara, puix que no són aquelles soles les que hi ha.»

»Pel que toca a la datació de les lletres, és notori que hom tendeix per tot arreu a adoptar una forma comprimida, com "20 agost 1940" i per això és freqüent l'ús exclusiu de signes numèrics: "20-VIII-1940" i "20-8-

35. Haig de reconèixer que no he trobat cap referència a aquesta «incorecció» en el buidatge de les obres normatives ni en el de les obres lexicogràfiques.

1940". Jo dato quasi sempre les meves lletres en l'última forma. Aquest petit problema no és purament gramatical.

»Amb tot, no vull estar-me de dir que prefereixo, en el llenguatge literari, la fórmula que posa l'article davant la xifra de l'any. Més m'estimo, dins el text d'un escrit, posar "el 20 d'agost del 1940" que "el 20 d'agost de 1940", "per l'agost del 1940" que "per l'agost de 1940", "abans del 1940" que "abans de 1940". Ho trobo més escaient, de millor dring, i més natural i tot. La fórmula sense l'article davant l'any, té una mica de fredor notarial o burocràtica.

»¿Com podria ésser incorrecta la fórmula amb l'article *el*, si no és altra cosa que la locució "de l'any tal", un cop suprimit el substantiu *any*, que resta sobrentès? Essent lícit dir "el 20 d'agost de l'any 1940" també ho és dir "el 20 d'agost del 1940". En la darrera part d'aquesta data suprimim el mot *any* amb el mateix dret que en la primera part suprimim el mot *dia*» (Alamany, 1984, 92-93).

Coromines, l'any següent, va reconèixer: «1r. Que no és problema de gran importància. 2n. Que per aquesta raó, entre altres, no és una qüestió que es pugui resoldre amb condemnes categòriques; per tant cap de les dues construccions no es pot considerar inadmissible en bon català. 3r. Que en el segle xxè i àdhuc en el xixè hi ha hagut vacil·lacions en aquest punt. 4rt. Que la manca d'article no solament no és un castellanisme, sinó que és tradicional i inatacable, i els correctors que introduïen aquella partícula queien en un *excés de zel* o més exactament en una deformació arbitrària del nostre llenguatge literari» (Alamany, 1984, 97).

Rovira i Virgili li respon, entre d'altres coses, que «la generalització de l'última fórmula, "la fórmula sense article", és deguda a la imitació del castellà, encara que no es tracti d'un castellanisme rebutjable ni d'una cosa nova, fóra imprudent negar-ho» (Alamany, 1984, 102).

Finalment, Coromines, atès que totes dues expressions es poden considerar com a correctes, conclou: «Abstinguin-se els correctors de català d'esmenar l'estil dels autors en aquest punt i deixin que l'idioma endegui espontàniament la qüestió: això és tot» (Alamany, 1984, 110).

Més amunt hem vist que Badia i Duarte s'inclinen també per l'ús de la preposició *de* tota sola (cf. III.3.2.b).

d) L'any sense preposició ni article al davant

Fórmula general:

[78] * [any] ANY.³³

Exemples antics:

[79] «en lo mes de abril any 1653» —text del 1684— (Martí i Moran, 1986, 235).

Exemples moderns:

[80] «Pel maig 1961» (Dalmau, 1962, 55).

Coromines en parla referint-se a la data sencera (cf. III.3.2.b) i Rovira i Virgili (Alamany, 1984, 105) li respon: «La fórmula sense preposició ni article (“10 d’abril 1450”) no entra en discussió, i jo mateix la citava com a corrent des de segles enrera.»

Tanmateix, aquesta fórmula és potser massa encarcerada per fer-la servir dins de text; és més pròpia de la datació de documents i cartes (vegeu II.2.3).

4. *L’expressió genèrica d’un mes en català*

En el buidatge de la bibliografia general de la sèrie i de l’específica de les dues parts d’aquest primer article he trobat múltiples fórmules i múltiples exemples amb el mes usat genèricament.

Heus-ne ací les fórmules:

- [81] a. *a* MES;
b. *al* [*mes de*] MES;
c. *en* MES;
d. *en el* [*mes de*] MES;
e. *per* MES;
f. *pel* [*mes de*] MES;
g. *el* [*mes de*] MES;
h. MES.

Com podem veure, aquestes fórmules [a-h] coincideixen perfectament amb les de l’epígraf III.3.1 (cf. [51]), per tal com, formalment, no són res més que un escurçament d’aquelles.

És força lògic pensar que el parlant feia servir la mateixa preposició quan construïa una frase amb valor concret com quan ho feia amb valor genèric. La necessitat de fer distinció es deu al divorci que s’ha produït, a partir de Fabra —i, si volem precisar més, a partir de la publicació del *Diccionari* del 1932—, entre les datacions concretes i les referències genèriques a un mes de l’any; aquestes darreres han conservat la preposició tradicional, atesa la fossilització que han experimentat com a refranys o frases fetes.

L'únic teòric que en parla és Segarra (vegeu l'epígraf III.3.1.b), justament per defensar l'ús de la preposició davant el mes.

Atès que aquestes fórmules s'han conservat per tradició oral, sembla que no té gaire sentit destriar els exemples entre antics i moderns, puix que no han experimentat, en general, la mateixa pressió dels normativistes que en el cas de les expressions concretes. Per aquesta raó, els trobareu en una sola relació cronològica sota la fórmula general corresponent.

a) El mes precedit de la preposició *a*

Fórmula general:

[82] *a* MES.

Exemples:

- [83] a. «*A juliol, cistella en lo mallol; la duràs, però no l'ompliràs*» (DCVB, sota *juliol*);
b. «*A maig, vaig com vaig*» (DCVB, sota *maig*);
c. «*A maig murta, i a setembre fruita*» (DCVB, sota *setembre*).
d. «*A Setembre, ses vermadores, cap a omplir ses portadores*» (Fuster, 1981, vol. II, 135).

b) El mes precedit de la contracció *al*

Fórmula general:

[84] *al* [*mes de*] MES.

Exemples:

- [85] a. «*Si mon abmo que poda al janer y me llaura al febrer, vergonya 'm serà si no li ompló el celler.*» (Font, 1984, 131);
b. «*Al mes de febrer, ja ix l'herba pel recer; al mes de març, per tot lo ribàs*» (DCVB, sota *febrer*);
c. «*A l'agost, bull el mar i bull el most*» (DGLC, sota *agost*);
d. «*Nat a l'agost*» (DGLC, sota *agoster*);
e. «*Les roses floreixen a l'abril*» (DGLC, sota *florir*);
f. «*A l'agost plou quan és fosc*» (Amades, 1951, 988);
g. «*Si a l'octubre fa bon fred, mor el cuquet*» (*Cinc mil refranys*, 1965, 105);
h. «*A l'octubre s'enceten les alegres veremes*» (Valor, 1979, 170).

c) El mes precedit de la preposició *en*

Fórmula general:

[86] *en* MES.

Exemples:

- [87] a. «e açò era en juliol» (Muntaner, vol. II, 137);
b. «En abril, cada gota en val mil» (Font, 1984, 41);
c. «Era en febrer» (Fabra, 1919, 246);
d. «Si glaça gaire en gener, vinga jaure i no fer re» (DCVB, sota *gener*);
e. «En agost / a fer most» (Griera, 1935, sota *agost*);
f. «En giner tanca la porta i encén el braser» (Sanchis Guarner, 1951, 12);
g. «En Abril i Maig, cerca p'es gavatx» (Fuster, 1979, 38).

d) El mes precedit del grup *en el*

Fórmula general:

[88] *en el* [*mes de*] MES.

Exemples:

- [89] a. «La fadrina que està groga / en el mes de juliol, / no li doneu medecina, / que casar-se és el que vol» (DCVB, sota *juliol*);
b. «En es gener, / ses ovelles crien es vell, / i en es juliol / s'anyell» (Griera, 1935, sota *gener*);
c. «En so juliol, / guanya més es qui està a s'ombra / que es qui està en es sol» (Sanchis Guarner, 1951, 106);
d. «En el mes de maig deixa la mosca el bou i se'n va a l'ase» (*Cinc mil refranys*, 1965, 122);
e. «Si tenc calor en es Febrer, pes Pasco tremolaré» (Fuster, 1979, vol. I, 64);
f. «En es mes de juliol, a s'era hi fa un bon sol» (*Quaderns de Folklore*, des. 1984, 151).

e) El mes precedit de la preposició *per*

Fórmula general:

[90] *per* MES.

Exemples:

- [91] a. «*Per gener, a entrecavar començaré*» (DCVB, sota *gener*);
b. «*Per juliol / la forca al coll*» (Griera, 1935, sota *juliol*);
c. «*Per gener / s'abriga el llumener*» (Sanchis Guarner, 1951, 11);
d. «*Per Abril es prat riu*» (Fuster, 1979, vol. I, 73);
e. «*Per setembre, el mal temps és de tembre*» (*El món*, 19.8.1983, 23);
f. «*Per setembre, ses vermadores, cap a omplir ses portadores*» (*Quaderns de Folklore*, des. 1984, 148).

f) El mes precedit per la contracció *pel*

Fórmula general:

[92] *pel* [*mes de*] MES.

Exemples:

- [93] a. «*Era pel Desembre*» (Bosch de la Trinxeria, 1887, 325);
b. «*Per l'Abril no t'en toques ni un fil*» (Font, 1984, 96);
c. «*La festa major es pel Setembre*» (Genís, 1909, 66);
d. «*Un diumenge, era per l'abril*» (Ruiz, 1910, 48);
e. «*Si plou molt pel maig, perjudica la collita dels cereals*» (DCVB, sota *maig*);
f. «*Pel gener hi fa més fred que pel desembre*» (DGLC, sota *per*);
g. «*Pel mes de desembre, / caramells de gel pengen*» (Griera, 1935, sota *desembre*);
h. «*Pel gener així que matineja ja vespreja*» (Amades, 1941, 959);
i. «*Pel Juny, a les cinc del matí ja és de dia*» (Sanchis Guarner, 1951, 260);
j. «*Pel gener hi fa molt fred*» (Fabra, 1956, 73);
k. «*Pel juny, el bou no es juny al jou*» (*Cinc mil refranys*, 1965, 123);
l. «*P'es febrer, un dia en es sol i un altre en es braser*» (Fuster, 1979, vol. I, 49);
m. «*Per l'abril, cada gota en val mil*» (Perramon, 1979, 98);
n. «*Qui no bat pel juliol...*» (Jané, dins *Avui*, 5.2.1981);

- o. «P'es juliol, val més ombra que sol» (*Quaderns de Folklore*, des. 1984, 152).

Aquesta construcció és, de molt, la que he trobat més vegades en el buidatge de la bibliografia. Crec que no m'erro si dic que és la que té més difusió per tot el domini, seguida de la fórmula *al [mes de] MES*.

g) El mes precedit de l'article *el*

Fórmula general:

[94] *el [mes de] MES*.

Exemples:

- [95] a. «Ditxosos els Tonis, que fan la festa el gener» (Fuster, 1979, vol. I, 80);
b. «Es febrer, s'oliva aixecaré» (Fuster, 1981, vol. II, 41).

b) El mes sense preposició ni article al davant

Fórmula general:

[96] *MES*.

Exemples:

- [97] a. «Juliol, les eugues a l'era i els bous al sol» (*Cinc mil refranys*, 1965, 103);
b. «Agost, a les set ja és fosc» (Fuster, 1979, vol. II, 23);
c. «Juny, sa fauç en es puny» (*Quaderns de Folklore*, des. 1984, 148).

5. *L'expressió de l'any tot sol en català*

La construcció temporal formada únicament de la part corresponent a l'annualitat es pot referir a un any només o a un període d'anys determinat. Atès que s'han de tractar diferentment, les he agrupades en les dues categories que tot seguit podem veure.

En aquest epígraf, els exemples estan separats entre usos antics i usos moderns, com en el cas de les fórmules amb el mes.²⁵

5.1. Referida a un any

Fórmules:

- [98] a. $\left. \begin{array}{l} a \text{ l'any ANY;} \\ al \end{array} \right\}$
b. $en \text{ ANY};$
c. $\left[\begin{array}{l} en \text{ l'any [de]} \\ el \end{array} \right] \text{ANY};$
d. $\left. \begin{array}{l} per \text{ l'any} \\ pel \end{array} \right\} \text{ANY};$
e. $\left. \begin{array}{l} l'any [de] \\ el \end{array} \right\} \text{ANY}$
f. $any \text{ ANY.}$

a) L'any precedit de la contracció *al*

Fórmula general:

- [99] $\left. \begin{array}{l} a \text{ l'any} \\ al \end{array} \right\} \text{ANY.}$

Exemples antics:

- [100] a. «Fou al 83, l'endemà de la Mare de Deu d'Agost» (Bosch de la Trinxeria, 1887, 272).
b. «morí al any següent» (Font i Sagué, 1907, 88);
c. «fet a l'any 1628» (Vidiella, 1984, 70);

Exemples moderns:

- [101] «La seva mort al 1949» (Alamany, 1984, 84).

Diu Segarra (1984, 18-19): «A la llengua escrita, les vacil·lacions entre presència i absència de la preposició *a* són abundants, i no sols en aquests SNs que acabo d'esmentar sinó també en d'altres casos en què la normativa vigent és força explícita (*el 1894; l'any 1894; som dissabte*). Així doncs, hi podem trobar *el 1894* i *l'any 1894* al costat de *al 1894* i *a l'any 1894; a la nit, al juny*, però *la nit del 23 de febrer* i *el juny de l'any passat* [...]. En un primer moment havia pensat que una possible solució d'aquest desgavell fóra acceptar les indicacions de Fabra pel que fa a l'absència de preposició (*el 1894; l'any 1894; vindré dissabte*), amb una lleu modificació que afectaria [...] "els" SNs genèrics susceptibles de formar part d'un temporal (*a la primavera, a l'hivern, al març*...). Els que no ho són (*día, mes, set-*

mana...) i aquells que, per la presència d'un modificador, deixen de ser-ho, anirien sense preposició (*el dia 10 de juny, la nit del 10 de juny, el maig del 68*).²⁹ Ara bé, la solució definitiva haurà de comptar amb l'aquiescència dels diferents parlars catalans. La informació que aporten els parlars occidentals sobre l'ús preposicional contradiu, en certa manera, la hipòtesi que he formulat anteriorment. Les conclusions a què he arribat, després d'haver fet un petit sondeig entre parlants de Tortosa i d'altres procedents de la comarca d'Urgell, són, en primer lloc, que l'ús de la preposició *a* predomina sobre l'absència —amb desigualtats considerables segons generacions (ús més abundant de *a* en els vells que en els joves)—, que *a* és general en casos que preveu la normativa vigent (*a la nit...*; *al juny...*) i en casos que no preveu (*al 1978, a l'any 1978*)».

Solà diu, respecte a aquesta qüestió (1983, 189-190): «Hi ha encara les variants dialectals, que probablement no són massa importants i que caldria poder distingir de les expressions d'influència externa. Per exemple, caldria determinar si són d'influència forana les construccions de *14a-c*, molt usuals al País Valencià (alguna, trobable ja amb més extensió) [...]

»14 [...]

»*b* a l'any 40 (Raimon). — L'altre cop seria [...] al 1980. — fou imposat per Síria al 1976 ("El Món", 3.9.82, pàg. 4 les dues).»

Ni Coromines ni Rovira i Virgili es plantegen en cap moment aquesta possibilitat durant llur polèmica (Alamany, 1984, 83-110).

b) L'any precedit de la preposició *en*

Fórmula general:

[102] *en ANY*.

Exemples antics:

- [103] a. «lo qual fon en lo any 1652, en 1653» (Olmos i López, 1985, 42);
 b. «la que imprimí en València en 1491» —text del 1763— (Martí i Moran, 1986, 278);
 c. «lo vocabulari de nostra academia imprés en 1814» (Ballot, 1815, XII);
 d. «i d'allí aportats [...] en 1391» —text del 1859— (Martí i Moran, 1986, 354);
 e. «comensada en 1819 y consagrada en 1858» (Verdaguer, 1887, 168);
 f. «En 1321 se casà» (Font i Sagué, 1907, 72).

Exemples moderns:

- [104] a. «En 1914» (Fabra, 1919, 247);
b. «Les colònies es confederaren en 1781» (DGLC, sota *confederar*);
c. «En 1894 (millor: l'any 1894 o el 1894)» (DGLC, sota *en*);
d. «imprès a Lleida en 1572» (Sanchis Guarner, 1950, 56);
e. «expression de la date: a) en 1900: el (en) 1900» (Creixell, 1974, sota *en*);
f. «En publicar en 1915 [...] la primera edició de la *Gramàtica elemental de la Llengua Valenciana*» (Sanchis Guarner, 1980, 55);
g. «publicat pel mateix Institut en 1917» (Pérez, 1982, 102);
h. «aconseguí una notable liberalització del sistema en 1980» (GEC, vol. 16, sota *Europa*).

Coromines, el 1946, la considerava incorrecta: «Fa uns quinze anys i més que es va cridar l'atenció sobre la incorrecció de la fórmula "tal cosa es va fer en 1940" (per exemple), que cal substituir per "es va fer l'any 1940" o "el 1940", amb article» (Alamany, 1984, 91).

En canvi, Rovira i Virgili no gosa condemnar-la «rodonament»: «I aquesta fórmula, "el 1940", gens tradicional en català, és admesa i preconitzada pel senyor Coromines, que considera incorrecta la construcció "en 1940"».

»M'avanço a dir que jo prefereixo la construcció "el 1940", la qual faig servir anys ha. L'expandiment vuitcentista de la construcció "en 1940", deu ésser d'influència castellana, encara que tinguin també aquesta construcció el francès i l'anglès. Però que sigui incorrecta o rebutjable, no m'atreuria a afirmar-ho rodonament. Carles Riba i altres, no en volen prescindir. En l'antic català abunden les construccions anàlogues amb els noms d'estacions i de mesos. El principal motiu que me n'aparta és el comprovar que en el llenguatge parlat, almenys el del dialecte central, la gent no s'hi avé. L'home del carrer diu "vaig néixer l'any 1900" i s'avindrà a dir "vaig néixer el 1900"; no dirà "vaig néixer en 1900"» (Alamany, 1984, 103).

Joan Solà, parlant de la polèmica, comenta: «Quant a 1, "Tal cosa va succeir en 1940", Rovira l'hauria bandejada, però no gosava condemnar-la perquè la trobava a la ploma de bons escriptors. Els arguments adduïts per l'un i per l'altre no acaben de convèncer. A fi de comptes conclouen que totes aquestes fórmules són lícites i que és cosa de l'escriptor de fer-ne la tria. Tanmateix, a tots dos els semblava que la fórmula 1 (*en* + any) era sospitosa» (Solà, 1983, 182).

Ruix (1981, 147, nota) assenyalava: «Les dates que indiquen només l'any poden introduir-se amb la preposició *en* o també amb l'article *el* o el grup

nominal *l'any*: *Pompeu Fabra va néixer en 1868, o bé el 1868, o bé l'any 1868.*»

c) L'any precedit del grup *en el*

Fórmula general:

[105] *en* [*l'any* [*del*]] ANY.

Exemples antics:

- [106] a. «Açò fo en l'an de l'Encarnació tenént 1229» (Desclot, 105);
b. «en l'any de mil dos-cents vuitanta-cinc» (Muntaner, vol. I, 232);
c. «morí en l'any 1396» —text del 1495— (Alòs-Moner, 1932, 178);
d. «En lo any 1344 tornà Rosselló» (Bosch, 1628, 108);
e. «y molt en particular en lo que en lo any 1628 tingué» —text del 1640 o del 1641— (*Les Corts Generals*, 1976, 356);
f. «lo qual fou en lo any 1652, en 1653» (Olmos i López, 1985, 42);
g. «fet en lo any 1599» (*Capítols*, 1702, 19);
h. «com se practicà després de la mort del Rey Don Martí, en lo any 1412» (*Despertador*, 1713, 4);
i. «que imprimí en l'any 1734» —text del 1736— (Martí i Moran, 1986, 261);
j. «I axí, havénd entrat Cathalón en est Principád en l'añ 754 de Christo Señor» (Ullastra, 1743, 27);
k. «foren creats en la ciutat de Tolosa en lo any de 1323» —text del 1859— (Martí i Moran, 1986, 354);
l. «comensárenla á edificar en lo any 1158, y acabárentla en lo any 1178» (Despuig, 1877, 36);
m. «Que com en lo any propassat de M.CCCC.LXXVIII ço es en el mes d'abril» (*Dietari*, vol. III, 1894, 135).

Exemples moderns:

- [107] a. «*En l'any de gràcia 1868*» (Fabra, 1919, 247);
b. «quan, en l'any 1938, reféu» (Coromines, 1971, 169);
c. «havent-hi també a Elx un repartiment suplementari en el 1276» (Sanchis Guarner, 1980, 130);

- d. «dues composicions poètiques datables en el 1268 i el 1285»
(Sanchis Guarnier, 1980, 136).

Sens dubte aquesta ha estat la construcció més emprada en l'antigor
(vegeu també II.2.3).

- d) L'any precedit de la contracció *pel*

Fórmula general:

[108] $\left. \begin{array}{l} \textit{per l'any} \\ \textit{pel} \end{array} \right] \text{ANY.}$

No n'he trobat cap exemple, ni antic ni modern. Tanmateix, el fet d'haver trobat expressions com aquesta referides a més d'un any (cf. III.5.2.d), i també expressions amb el més precedit d'aquesta mateixa preposició (cf. III.3.1.f), em fa pensar que realment es deuen haver donat en algun moment.

- e) L'any precedit de l'article *el*

Fórmula general:

[109] $\left. \begin{array}{l} \textit{l'any} \\ \textit{el} \end{array} \right] \text{ANY.}$

Exemples antics:

- [110] a. «E aquí en València l'any de M.CC.LXXVI.VI.» (Jaume I, 566);
b. «que morí [...], l'any de 1285» (Muntaner, vol. I, 138);
c. «celebrades en la vida de Murvedre l'any M.CCCC.XXVIII» (*Furs*, vol. III, 115);
d. «La guerra que [...] tingueren en Rosselló lo any 1222» (Bosch, 1628, 56);
e. «que l'any 1732. imprimí» —text del 1736— (Martí i Moran, 1986, 260);
f. «escrita en llemosí, l'any 1498» —text del 1763— (Martí i Moran, 1986, 279);
g. «Açò escrivia l'any 1892» (*Tallander*, 1898, xi).

Exemples moderns:

- [111] a. «adoptada per Voltaire el 1751» (Fabra, 1911, 120);
b. «Jaume I va morir l'any 1276» (Fabra, 1912, 139);
c. «vaig néixer el 93» (DGLC, sota *compte*);
d. «Fou doctorat l'any noranta-vuit» (DGLC, sota *doctorar*);
e. «En 1894 (millor: l'any 1894 o el 1894)» (DGLC, sota *en*);
f. «X traspassà (d'aquesta vida) l'any 1496» (DGLC, sota *traspassar*);
g. «El pont fou construït l'any trenta» (Fabra, 1956, 89);
h. «va morir l'any catorze» (Fabra, 1956, 92);
i. «El 697 Cartago va caure en mans dels sarraïns» (Xamena, 1978, 28);
j. «Això es va esdevenir l'any 1956» (Jané, 1979, 239);
k. «fou impresa a Barcelona el 1481» (Sanchis Guarnier, 1980, 151);
l. «El 1936 passà a Esquerra Republicana» (Pérez, 1982, 125);
m. «fou convocada el 1964» (*Avui*, 7.8.1983, 6);
n. «El darrer plantejament en aquesta línia es va fer l'any 1970» (*El Món*, 12.8.1983, 10).

Aquesta és la fórmula preferida per Coromines, tot i que Rovira i Virgili discrepa de la variant *el ANY*, per tal com la considera una innovació (vegeu Alamany, 1984, 103).

Vegeu també el que diuen Segarra a l'epígraf III.5.1.a i Ruaiç a l'epígraf III.5.1.b.

Jané, en un dels seus recordats articles a l'*Avui*, apunta: «L'ús de les preposicions davant certes designacions de temps ha originat sempre nombroses vacil·lacions. Cal convenir que la complexitat d'aquestes designacions fa difícil de reduir-les a un esquema clar i precís, però bé poden dir que, en general, l'ús modern, en els textos normalitzats, tendeix, sempre que és possible, a l'eliminació d'aquestes preposicions. Així, per exemple, la Gran Enciclopèdia Catalana, que conté tants milers de referències històriques, prescindeix sistemàticament de la preposició *a* davant les designacions d'anys i de segles en què va tenir lloc tal o tal esdeveniment: *El 985* (ara farà mil anys!) *Barcelona* *sofria la devastadora* *investida d'Almansor...* *El 1266 i el 1268* *Jaume I traspassà a Barcelona el dret de nomenar els cònsols*» (*Avui*, 27.9.1983). Aproximadament un any i mig després, també en una columna de l'*Avui*, torna a insistir en aquest argument: «en la indicació de l'any o del segle en què es va esdevenir tal o tal fet, cas en què hi ha hagut moltes vacil·lacions quant a l'ús de la preposició *a*, la Gran Enciclopèdia Catalana va adoptar el criteri, que es manté al llarg dels quinze volums de què cons-

ta l'obra, de prescindir de la preposició: *Maragall va néixer el 1860* (o *l'any 1860*)» (*Avui*, 15.3.1985).³⁶

Pel que fa a la preposició *de*, Estorch (1857, 193) comenta, en una nota a peu de pàgina: «Lebrija reprueba que se diga: *ciutat de Vich, lo any de 1814*; porque dice que la ciudad es Vich y no de Vich, el año no es de 1814 sino 1814. Creo que la crítica está bien hecha; pero el uso lo ha querido así.»

Considero que no tindria fonament mantenir actualment aquesta preposició per tal com ha desaparegut totalment el sentit d'acompanyar el sintagma nominal que feia de complement del nom del mot *any* (vegeu II.2).

f) L'any sense preposició ni article al davant

Fórmula general:

[112] *any* ANY.

Exemples antics:

- [113] a. «celebrà a Monsó any 1373» (Bosch, 1628, 68);
b. «fe donaren per lo Rey Luys any 883» (Bosch, 1628, 167).

Exemples moderns: no n'he trobat cap.
No he trobat cap autor que en parli.

5.2. Referida a més d'un any

Fórmules:³⁷

36. Pot ser que aquesta hagi estat la intenció dels redactors de la GEC; tanmateix, he trobat aquest exemple en el volum 11 de la dita obra (sota *País Valencià*): «La zona incorporada al País Valencià *al* segle XIX» (el subratllat és meu). Vegeu també l'exemple [104.h].

37. Aquí, parafrasejant Solà (1983, 182, nota 2) podríem dir que «la llista [...] no esgota pas les possibilitats». Efectivament, només incloc les fórmules que poden entrar en oposició directa i excloent amb la construcció *els anys* ANY. Hi ha força expressions que, en un determinat context, poden substituir les de la llista [114].

Per exemple:

- [i] a. *el període* ANY;
b. *el trienni* ANY;
c. *entre* $\left[\left\{ \begin{array}{l} l'any \\ el \end{array} \right\} \right]$ ANY *i* $\left[\left\{ \begin{array}{l} l'any \\ el \end{array} \right\} \right]$ ANY;

- [114] a. *als anys* ANY;³⁸
 b. *en* ANY;
 c. *en els anys* ANY;
 d. *pels anys* ANY;
 e. *els anys* ANY.

Com podem veure, aquestes fórmules [a-e] coincideixen perfectament amb les cinc primeres de l'epígraf III.5.1 (cf. [98.a-e]), per tal com, formalment, són una ampliació d'aquelles.

Cal advertir, però, que en les construccions referides a més d'un any, l'abreviació ANY pot equivaler a fórmules ben diverses. Vegem-ho:

- [115] a. ANY (en desenes);
 b. ANY-ANY (tots dos en desenes);
 c. ANY-ANY (el primer en milers i el segon en desenes);
 d. ANY-ANY (tots dos en milers);
 e. ANY *i* ANY.

I, ara, exemplificat (trio només una de les manifestacions possibles):

- [116] a. *els anys* 60;
 b. *els anys* 60-80;
 c. *els anys* 1960-80;
 d. *els anys* 1960-1980;
 e. *els anys* 1960 *i* 1980.

Parem atenció que la fórmula [114.a], les fórmules [115.b-d] i la fórmula [114.c] tenen significats força diferents, encara que en algun cas puguin coincidir (cf. III.5.2.b).

a) Els anys precedits de la contracció *als*

Fórmula general:

---

d. *durant* [*els anys*] ANY;

e. *a mitjan anys* ANY.

Aquesta darrera fórmula, força insòlita, l'he trobada en un article de la GEC (vol. 16, sota *contracultura*):

[ii] «a mitjan anys 60».

38. Recordem que ANY, a part significar un any concret, pot significar un decenni o una període determinat d'anys (cf. III.1.2.).

[117] *als anys* ANY.³⁸

Només n'he trobat aquest exemple modern:

[118] «Als anys 20 d'aquest segle comença a posar-se...» (*El Món*, 12.8.1983, 10).

Recordem que tots els autors que he citat (llevat de Segarra) es decanten clarament per la fórmula sense preposició davant l'article en el cas de l'expressió referida a un any (cf. III.5.1.d). Sembla lògic pensar que, en el cas de l'expressió referida a més d'un any, s'hi ha d'aplicar la mateixa sistemàtica.

Jané prefereix també la fórmula sense preposició, tal com ens ho demostra la resposta a una consulta privada que va publicar en el vol. III dels *Aclariments lingüístics* (1973, 115-116): «Quan es parla dels anys *vints* i dels anys *trentes*, hom es refereix, d'una manera poc determinada, general, als anys de les dècades compreses entre 1920 i 1930, i entre 1930 i 1940. Ara: nosaltres creiem, coincidint amb el criteri de nombroses publicacions, que cal dir *els anys vint* i *els anys trenta*. Doncs, si no anem errats, comparim el vostre criteri quant al nombre gramatical que han de revestir aquests numerals [...]. [...] en realitat el que és una innovació no és el fet de pluralitzar el numeral d'una expressió com *els anys vint*, sinó l'expressió mateixa. No gosàriem pas estendre la partida de naixement d'aquestes expressions, però ens sembla que no daten pas d'abans dels anys cinquanta.»

b) Els anys precedits de la preposició *en*

Fórmula general:

[119] *en* ANY.³⁸

Exemples antics: no n'he trobat cap.

Exemples moderns:

- [120] a. «es constituí en consell separat en 1937-47» (GEC, vol. 8, sota *Geltrú, el*);
b. «En 1529-30, però, es cregué més segur a Nerac» (GEC, vol. 9; sota *Lefèvre d'Étaples, Jacques*);
c. «En 1939-48 publicà uns quaranta treballs» (GEC, vol. 9, *Llopis i Ladó, Noel*);
d. «la qual en 1914-18 anihilà la recuperació de la marina alemanya» (GEC, vol. 9, *marina*);

- e. «Membre del partit liberal, fou diputat a corts el 1843, en 1844-46, el 1853 i el 1857» (GEC, vol. 9, sota *Martí i Eixalà, Ramon*);
- f. «car en 1113-14 la potència naval de Catalunya ja era prou desenvolupada» (GEC, vol. 11, sota *Països Catalans*).

Aquesta construcció, tan emprada pels redactors de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, té l'avantatge, respecte a les altres del conjunt [114], que no ha de fer concordar cap element en nombre, com passa amb les altres, la qual cosa provoca sovint vacil·lacions i errors en l'escriptura (cf. [127.c] i [133.f:j]). Tanmateix, segons el context, pot esdevenir una fórmula poc àgil, una mica inexpressiva. Fixem-nos en l'exemple [120.c]: hauria estat molt millor, des del punt de vista de l'estil, dir:

[121] «Entre 1939 i 1948...»

Una altra qüestió d'estil és si cal repetir tot l'any sencer després del guió o no. En general, no hi ha d'haver diferències, si no és en algun cas especial, com per exemple,

[122] *en 1300-01,*

que fa un cert mal efecte visual. El que no és recomanable és posar les tres darreres xifres; és a dir, o posem les dues darreres o les posem totes. Naturalment, si canvia el segle, no ens quedarà més remei que posar-les totes quatre.

Vegem-ne uns quants exemples:

- [123] a. *en 1700-1701;*
- b. *en 1700-10 o en 1700-1710;*
- c. *en 1700-1900;*
- d. *en 900-1100;*
- e. *en 1980-2100.*

El que és evident és que aquesta construcció no pot significar

[124] *l'any tal i l'any tal,*

sinó que sempre es refereix al període d'anys que abraça, llevat de quan es tracta de dos anys seguits,

[125] *en 1970-71,*

en què totes dues interpretacions són vàlides.

c) Els anys precedits del grup *en els*

Fórmula general:

[126] *en els anys* ANY³⁸

Exemples antics:

- [127] a. «Estigué, [...] en los anys 1638 i 1639» (*Les Corts Generals*, 1976, 347);
b. «en los Anys M.CCC.I y M.DCC.II» (*Capítols*, 1702, 1).

Variant singularitzada:

- [127] c. «Jurat Major en lo any 1656 y 1657» (Olmos i López, 1985, 180).

Exemples moderns: no n'he trobat cap.
No he trobat cap autor que en parli.

d) Els anys precedits de la contracció *pels*

Fórmula general:

[128] *pels anys* ANY.³⁸

Exemples antics:

- [129] «Allá pels anys 1846» (Vilanova, 1886, 57).³⁹

Exemples moderns:

- [130] «Va començar a circular entre nosaltres pels anys vint» (Coromines, 1971, 53).

No he trobat cap autor que en parli.

39. Aquest és un cas de manca de concordança ben curiós. Suposo que la idea temporal que l'autor volia expressar és equivalent a

[iii] *al voltant de l'any 1846*,
o una altra de semblant.

e) Els anys precedits de l'article *els*

Fórmula general:

[131] *els anys* ANY.³⁸

Exemples antics:

[132] «escrits los anys 1372 i 1397» (Vidiella, 1916, 70).

Exemples moderns:

- [133] a. «els anys 43-47 dC» (GEC, vol. II, sota *Anglaterra*);
b. «es redactaren alguns documents [...] els anys 1313-1388» (Rebés i d'altres, 1982, 16);
c. «publicades els anys 1684 i 1686» (GEC, vol. IX, sota *Leibniz, Gottfried Wilhelm*);
d. «Els anys seixanta escriví» (GEC, vol. XVI, sota *Colomines i Puig, Joan*);
e. «guanyà la Lliga els anys 1973, 1980 i 1982» (GEC, vol. XVI, sota *Futbol Club Barcelona*).

Variants singularitzades :

- [133] f. «Els romans començaren d'intervenir l'any 55i 54 aC» (GEC, vol. II, sota *Anglaterra*);
g. «és esmentada ja el 999 i 1002 com a vila episcopal» (GEC, vol. VIII, sota *Geltrú, la*);
h. «el 1979-80, Àsia consumí el 25 % del total mundial» (GEC, vol. 16, sota *Àsia*);
i. «L'any 1979-80 enregistrà» (GEC, vol. 16, sota *electricitat*);
j. «guanyà [...] la Copa el 1972 i 1973» (GEC, vol. 16, sota *Futbol Club Barcelona*).

46. Propostes de recerca (II)

- 7) Estudiar la possibilitat d'acceptar en el català oriental i nord-occidental construccions com ara *al* MES (concret) (vegeu III.3.1.b) i *al* ANY (vegeu III.5.1.a), i si el fet d'admetre-les no provocarà un desequilibri de tot el conjunt, sobretot si tenim en compte que, en el cas de la construcció de l'any, les vacil·lacions actuals a l'hora d'escriure són mínimes (vegeu [101]).
- 8) Plantejar la possibilitat que, al costat de *en* ANY puguem tenir, en els parlars meridionals, les construccions *en l'any* ANY i *en el* ANY, atesos

la tradició i els exemples moderns que he donat, i quin desequilibri podria provocar en el conjunt d'expressions de data.

- 9) Estudiar la viabilitat de les construccions *pel ANY* (vegeu III.5.1.d) i *pels ANY* (vegeu III.5.2.d), al costat de les consagrades *el ANY* (vegeu III.5.1.e), *l'any ANY* (vegeu III.5.1.e) i *els anys ANY* (vegeu III.5.2.e). Aquelles expressions poden tenir un matis menys precís que aquestes darreres.
- 10) Precisar en quin moment s'introduí la fórmula *els anys ANY* (sota formes com ara «els anys 60»), que actualment es fa servir de manera generalitzada (vegeu III.5.2.e), i comprovar si ho fou cap als anys cinquanta, com afirma Albert Jané (vegeu III.5.2.a). Així mateix estudiar la possibilitat de considerar si el numeral hauria d'anar en plural o no.

7. Bibliografia específica d'aquest article (II)

Afegeixo, tot seguit, les obres que he consultat en la redacció d'aquesta segona part però que no han estat recollides en aquest mateix apartat de la primera ni en la bibliografia general de la sèrie.

La notícia de cada obra es compon dels elements següents: el cognom i el nom de l'autor (si els conec, separats l'un de l'altre mitjançant una coma. A continuació, després de dos punts, el títol de l'obra. Segueix, després d'un punt, el lloc de la publicació i, entre parèntesis, l'entitat responsable de l'edició. Finalment, després de la coma, poso l'any d'edició i el número d'aquesta, si s'escau, entre parèntesis; si n'hi ha més d'un, els diferents anys corresponen a sengles edicions.

- ALÒS-MONER, R. d': *Autors catalans antics*. Barcelona (Barcino), 1932.
- AMADES, Joan: *Fòlklore de Catalunya* (vol. II). Barcelona (Selecta), 1951.
- Avui*. Barcelona (Premsa Catalana, SA), 7.8.1983-24.8.1983.
- BOSCH, Andreu: *Summari, índex o epitome dels admirables y nobilíssims títols de honor de Cathalunya, Rosselló y Cerdanya*. Perpinyà, 1628.
- Capitols del General del Principat de Cathalunya, comptats de Rosselló y Cerdanya...* Barcelona, 1702.
- Cinc mil refranys catalans i frases fetes, populars*. Barcelona (Millà), 1965.
- Despertador de Catalunya*. Barcelona (Rafel Figueró), 1713.
- DESPUIG, Cristòfol: *Los colloquis de la insigne ciutat de Tortosa* (1557). Tarragona, 1975.
- Dietari del antich Consell Barceloní* (28 vols.). Barcelona (Ajuntament de Barcelona), 1892-1975.
- El Món*, núms. 77-79. Barcelona (Publicacions El Món), 12.8.1983-26.8.1983.
- Epistolari del Renaixement* (entre 1478 i 1577) (2 vols.). València (Albatros), 1977.

- Epistolari del segle XV*. Barcelona (Barcino), 1926.
- FABRA, Pompeu: *Gramàtica francesa*. Barcelona (Editorial Catalana), 1919.
- Folklore menorquí. Un recull per a les primeres edats*. Maó (Consell Insular de Menorca), 1983.
- FONT, Pere: *Refranys de la llengua catalana* (del 1900, ed. facsímil). Barcelona (E. R. Edicions Catalanes), 1984.
- FONT I SAGUÉ, Norbert: *Història de Catalunya*. Barcelona, 1907 (2).
- FUSTER, Miquel: *Refranys populars* (2 vols.). Palma de Mallorca, 1979 (vol. I), 1981 (vol. II).
- Gran Enciclopèdia Catalana* (16 vols.). Barcelona (Gran Enciclopèdia Catalana), 1970-1983 (1).
- Les Corts Generals de Pau Claris* (del 1640 al 1641). Barcelona (Fundació Salvador Vives Casajuana), 1976.
- OLMOS, Vicent S. i LÓPEZ, Antoni: *Llibre de comptes del Consell de Catarroja 1652-1658. Estudi preliminar, transcripció i notes*. València (Ajuntament de Catarroja), 1985.
- Quaderns de Folklore*. Ciutadella de Menorca (Collectiu Folkloric Ciutadella), 1979 i ss.
- SANCHIS GUARNER, Manuel: *Calendari de refranys*. Barcelona (Barcino), 1951.
- VIDIELLA JASSÀ, Santiago: *Pa de casa* —text del 1916. Saragossa (Departamento de Cultura y Educación, Diputación General de Aragón), 1984.

IV. CONCLUSIONS

D'acord amb tot el que acabem de veure, podem bastir el quadre següent de fórmules admeses generalment per la normativa actual, o que considero que s'haurien d'admetre d'acord amb la tradició⁴⁰ (vegeu pàg. 67).

L'únic cas en què la normativa no s'ha definit fins ara és el de les construccions *en MES + ANY* i *en MES* (genèric), però que crec que s'haurien d'admetre per donar coherència a tot el quadre.

Resta el dubte sobre la validesa d'emprar les expressions *pel + ANY*, *en el + MES* i *en el + ANY*, tal com plantejo en les propostes de recerca (cf. III.7).

Barcelona, juliol del 1987.

40. Una altra cosa són les formes col·loquials que hom pot fer servir, algunes tan vives com ara: «a l'any 40» (Solà, 1984, 190), però això no trauria que hi hagués unes formes fixades per a tot el domini i que ens hi cenyíssim a l'hora d'escriure. Pensem, per exemple, en les múltiples formes col·loquials de l'adverbi *llavors/aleshores*: *allavons*, *allavors*, *alshores*, *aquellavors*, *cellavons*, *ladoncs*, *leshores*, *llabores*, *llavò*, *llavoneses*, *llavons*, *llavontes*, *llavòrens*, *llesores*, etc. A ningú no se li ha acudit de proposar que s'admetessin totes...

Data	Fórmules		Català oriental i nord-occidental	Català meridional	Epígraf
Sencera			<i>el [dia] DIA de MES de [l'any] ANY</i>	<i>el [dia] DIA de MES de [l'any] ANY</i>	II.2
Incompleta	Expressions concretes	Referides al dia	<i>el [dia] DIA</i>	<i>el [dia] DIA</i>	II.2.1
			<i>el [dia] DIA del mes de MES el [dia] DIA de MES</i>	<i>el [dia] DIA del mes de MES el [dia] DIA de MES</i>	II.2.1
		Referides al mes	<i>el [mes de] MES pel [mes de] MES</i>	<i>el [mes de] MES pel [mes de] MES en MES</i>	III.3.1
			<i>el [mes de] MES del any ANY el [mes de] MES de[] ANY pel [mes de] MES del any ANY pel [mes de] MES de[] ANY</i>	<i>el [mes de] MES del any ANY el [mes de] MES de[] ANY pel [mes de] MES del any ANY pel [mes de] MES de[] ANY en MES del any ANY en MES de[] ANY</i>	III.3
	Referides a un any	<i>l'any ANY el ANY</i>	<i>l'any ANY el ANY en ANY</i>	III.5.1	
	Referides a més d'un any	<i>els anys ANY en ANY</i>	<i>els anys ANY en ANY</i>	III.5.2	
Expressions genèriques	Referides al mes	<i>al [mes de] MES pel [mes de] MES</i>	<i>al [mes de] MES pel [mes de] MES en MES</i>	III.4	